

3. Податковий кодекс України в редакції від 01.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 26.04.2025).

4. Положення про Державну податкову службу України в редакції від 22.10.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#n15> (дата звернення: 26.04.2025).

Федченко О. О.

аспірант кафедри фінансів

Одеського національного економічного університету

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Вступ. Система соціального страхування є ключовим елементом соціального захисту населення України, роль якого критично зростає в періоди соціально-економічних потрясінь та фінансової турбулентності. Сучасні виклики, пов'язані з воєнною агресією, макроекономічною нестабільністю та демографічними змінами, створюють безпрецедентне навантаження на фонди соціального страхування та механізми надання соціальної підтримки. Водночас паралельним потужним трендом є цифровізація економіки та суспільного життя, що відкриває нові можливості, але й створює нові виклики для функціонування державних інститутів, включно з системою соціального страхування. Актуальність дослідження полягає у необхідності осмислення напрямів та наслідків трансформації вітчизняної системи соціального страхування під впливом двох визначальних факторів – перманентної фінансової нестабільності та всеохопної цифровізації. Розуміння цих процесів є критично важливим для розробки ефективної державної політики, спрямованої на забезпечення стійкості та адаптивності соціального захисту в Україні.

Мета роботи – проаналізувати ключові напрями трансформації системи соціального страхування України, що відбуваються під впливом процесів цифровізації економіки, особливо в контексті викликів, спричинених фінансовою турбулентністю, та окреслити роль цифрових технологій у підвищенні її ефективності та стійкості.

Результати дослідження. Функціонування системи соціального страхування в Україні останніми роками відбувається в умовах значної фінансової невизначеності, що проявляється у дефіциті бюджетів фондів соціального страхування, зростанні потреби у соціальних виплатах через втрату доходів населенням, внутрішнє переміщення осіб та інші кризові явища. Ці фактори чинять тиск на адміністративну спроможність і фінансову стійкість системи. Саме в цих умовах цифровізація виступає не просто як паралельний процес, а як потенційний інструмент адаптації та модернізації соціального страхування.

Ключові напрями трансформації соціального страхування під впливом цифровізації в умовах фінансової турбулентності включають:

1. Підвищення операційної ефективності та адміністративної спроможності. Впровадження Єдиної інформаційної системи соціальної сфери (ЄІССС), електронного кабінету страхувальника та застрахованої особи, автоматизація процесів призначення та виплати допомоги дають змогу оптимізувати витрати на адміністрування, пришвидшити обробку звернень та зменшити бюрократичне навантаження, що є особливо важливим за обмежених ресурсів під час фінансової турбулентності. Цифрові інструменти також посилюють можливості для верифікації даних та протидії шахрайству [1].

2. Покращення доступності та адресності соціальних послуг. Розвиток порталу та мобільного застосунку «Дія», вебпорталів Пенсійного фонду та інших фондів соціального страхування спрощує для громадян доступ до інформації та послуг, особливо для ВПО та осіб на тимчасово окупованих територіях. Цифрові реєстри та аналітика великих даних створюють передумови для кращого таргетування допомоги найбільш вразливим категоріям населення, що підвищує ефективність використання коштів соціального страхування в умовах їх дефіциту [2, с. 255].

3. Адаптація до нових форм зайнятості. Цифровізація економіки породжує нові форми зайнятості (платформна зайнятість, фриланс), які часто залишаються поза традиційними межами соціального страхування. Трансформація системи має включати розробку цифрових рішень для обліку та залучення таких категорій працівників до системи соціального страхування, забезпечуючи їх соціальний захист, що набуває особливої ваги за умови зростання неформальної зайнятості під час фінансової турбулентності.

4. Нові виклики та ризики. Разом із можливостями цифровізація породжує ризики кібербезпеки для баз даних та фінансових потоків соціального страхування, які можуть посилюватися в умовах війни. Проблема «цифрового розриву» може обмежувати доступ до електронних послуг соціального страхування для певних категорій населення (літні люди, мешканці сільської місцевості без стабільного інтернету) [3, с. 141].

Висновки. Трансформація системи соціального страхування України є складним процесом, що визначається впливом фінансової турбулентності та цифрової революції. Цифровізація виступає ключовим фактором, що може як посилити стійкість системи соціального страхування до фінансових шоків через підвищення ефективності та доступності, так і створити нові ризики. Подальший розвиток соціального страхування в Україні неможливий без глибокої інтеграції цифрових технологій в усі аспекти її функціонування – від адміністрування внесків та виплат до аналізу даних та стратегічного планування.

Практична значущість дослідження полягає у визначенні пріоритетних напрямів використання цифрових інструментів для модернізації соціального страхування в умовах перманентної нестабільності. Теоретична значущість – у поглибленні розуміння взаємовпливу фінансових криз та процесів цифровізації на інститути соціального захисту. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на оцінку економічної ефективності конкретних цифрових рішень соціального страхування, розробку моделей управління кіберризиками для ЄІССС та аналіз шляхів подолання цифрової нерівності у доступі до соціальних послуг.

Успішна цифрова трансформація соціального страхування є невід’ємним складником забезпечення соціальної безпеки та стійкого розвитку фінансової системи України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери: Розпорядження КМУ від 28.10.2020 № 1353-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-p#Text> (дата звернення: 16.04.2025).

2. Жаворонок А. В., Лопашук І. А. Цифровізація соціальної сфери в контексті забезпечення економічної безпеки держави. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 253–257. DOI: 10.32782/2224-6282/189-45.

3. Худолій А. Кібербезпека: сучасні виклики перед Україною. *Acta De Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2019. № 1. С. 138–146. DOI: 10.26693/ahpsxxi 2019.01.138.

Юрчишен Д. В.

аспірант ОНП «Економіка»

Донецького національного університету імені Василя Стуса

ПІДХОДИ ДО ПОНЯТТЯ «ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ»

Вступ. Розвиток цифрових технологій зумовлює зміни у підходах до ведення бізнесу, трансформуючи класичні моделі управління, організації та взаємодії зі споживачами. Поняття «цифрова трансформація» розглядається як комплексний процес впровадження інноваційних технологій, що змінює не лише окремі бізнес-процеси, а й стратегічне бачення бізнесу. Різноманітність підходів до визначення цього поняття обумовлюється як галузевими особливостями, так і динамікою глобального цифрового середовища. Аналіз наявних наукових підходів дає змогу виокремити основні трактування цифрової трансформації, що базуються на інтеграції цифрових інструментів та переосмисленні бізнес-моделей. Вивчення цих підходів є важливим для глибшого розуміння особливостей впровадження цифрових змін у бізнес-середовищі та формування ефективних стратегій трансформації в умовах високої мінливості та невизначеності сучасної економіки.

Метою роботи є узагальнення та систематизація підходів до поняття «цифрова трансформація».

Основна частина. Різномісність підходів до поняття «цифрова трансформація» у науковій спільноті та серед практиків потребує їх систематизації та уточнення змісту, оскільки останніми роками активно розвиваються цифрові технології в усіх сферах життя. Цифровізація впроваджується не лише за ініціативою бізнесу, а й закладена у стратегічні пріоритети розвитку держави. Відтак розглянемо основні підходи до цього поняття (табл. 1).